

da pels Destins, / per uns destins d'ales nacrades / i el guspireig de les onades, / i els salts de joia dels dofins!», Carner, *Mort de Companys*.

Pel que fa a la vocal d'aquest verb, en el present, es pronuncia amb *ó* en cat. central (*imbókə*), però *in-vókə* amb oberta a Mall. (BDLC xi, 9), cosa segurament aplicable en termes paral·lels a *convoca*, *evoca*, *revoca*. En lèxics, des del DTo. 1647. *Invocació* [Eiximenis]: «no s'ahoràs⁴ mal / sots *invocació* del nom divinal / ---», fragment prosificat en el *Li. de les Dones* (EntreDL i, § 8, 7.2), i en lèxics des del Lacav. *Invocable*. *Invocador*. *Invocatiu*. *Invocatori* [Labèrnia 1840].

Provocar [fi S. xiv], pres del ll. *provōcāre* 'cridar perquè surti a fora o enfora', 'excitar, provocar': «és offēs N. S. Déu per lo pereós: car, com continuament Ell lo *provoca*, per diversos aguyllons, empenyent-lo a treballar, e lo pereós jamés no se'n sent, axí com si era mort ---», Eiximenis (*Terç*, 193); «fort est desconaxent a Déu e bé ·l *provocas* a fer e a dar-te ço que merexs, pus que axí ·t clames e t'escrius per una poca tribulació que passes», id. (*Dones*, incun., 125), cf. *escriuir* (CRUIXIR).

D'ell, en versos: certes dones «per tal guisa se componen / los vels, que los sia vist / lo pits, e qu' axí *provoquen* / los hòmens a cobejar-les; / les quals coses són a gran / damnació de lurs ànimes», d'un poema juvenil d'Eiximenis (que ingerí sense canvi en la prosa del *Li. de les Dones*, § 24), i també és probable que fos de versos seus allà on diu «si-t serà obedient / ensenya-li cara alegre / e sies-li ben placent, / qu' açò la *provocarà* / a bé; e tostemps atén-la / ---» (tros una mica prosificat en el cap. 53, *EntreDL* i, 178.3, 176.64). En lèxics des del Busa-N. («*provocar a ira*: la cessere, irritare»; DTo. 1647).

Vulgarment es dissimila en *pre-* i, traslladada la *r*, *pervocar*: «los àngels nos *pervocan* a penitència i ns aporten a la celestial heretat ---» en un ms. mall. de princ. S. xv (*BABL* vi, 147). Però això donava la impressió de cosa que passava *per la boca*; i essent, alhora, freqüent que certs menjars i ingestions *provoquin* un vòmit, el poble en anar assimilant-se aquest manlleu del llatí l'alterà cada cop més, amb lleus modificacions fonètiques, i donant-li majorment el sentit d'allò que es gita *per boca*; fins que acabà pronunciant-lo *perbocar*; i àdhuc s'afermà el mot en tot el llenguatge familiar, amb aquest sentit, i sofrí altres canvis anàlegs.

El punt de partida el mostra un passatge d'Antoni Canals: «--- si s'omplís lo ventre de peixs --- si hagué menjat de les --- conches qui vénen de la Mar Sobirana --- e-n hagués tant agreujat lo ventrell, fins que *provocàs* a vòmit ---» (*Provid.*, NCl., p. 100). El canvi ja és un fet en el *Colloqui de Dames* (val. fi S. xv), on una parella de les desvergonyides es vanten: «Lo trist que cau en la devesa, / yo-l fas tussir, <e> de dolor cuyda morir; / quan l'e lexat, / diners e carn ha *pervocat*, / fins la sanc viva: / a tart és que algun reviva: / tant los leix magres!» (v. 622).

Heus aquí, doncs, com és que aquesta paraula mo-

dernament apareix ja convertida en *perbocar* (escrit amb *-v-* o *-b-*), no sols en cat. sinó en parlars i textos de França, Castella etc. Fenomen ben comprès i exemplificat per Spitzer (*LexikK*, 101; ZRPb. xl, 1920, 221) i Wartburg (ZRPb. xli, 620). Tant se val que ho escriguin amb *-b-*, com amb una *-v-* que només revela la consciència de l'origen per part d'alguns dels qui escriuen: però la gent ho sent ja com un derivat de *boca*.

De les pobres víctimes dels turments: «l'un va emmetzinar-se menjant-se 'l sofre de tres caps de mistos --- El dels mistos no 's va morir, i lo que *pervocava* feia llumenetes; però 'l metge —que era molt *intelligent*— va dir que 'tenia 'ls tifus' ---», Coromines (així en l'autògraf de *Presons Imag.*, si bé a l'editorial li ho van corregir en *provocava*, p. 64.12f.); «--- *provocant* el vi que ha begut, y girant-se ---», PdAPenya (*IdOr* i, 55). Així més o menys en tot el domini cat., i fins al capdamunt dels Pirineus; encara que en alguns llocs, bo i canviat el sentit, encara es manté en forma un poc més antiga: Vall d'Àneu «*pervocar*: vomitar» (C. Pol, 24), que és també el significat en què a Ferrera de Pallars vaig anotar *prabókā* (1934). Poc més d'això en *AlcM*, s. v. *perbocar*, BDC III, 105, i ací vol. II, 19642-45.

Altres alteracions. *Profocar* (sota la influència de *fo* i *sufocar*): «que'l metge mana, / per viure sana / la jove plena / --- / la bresca / ans massa cresca / cové li tallen; / si no, no hi fallen / --- mals / paroxismals, / precipitant / e *profocant* / mil passions, --- / esmoriments / ---», JRoig (*Spill*, 6212). A les terres alacantines *promod* 'remugar' («wiederkäuen», a Mondover, Barnils, *Mundart von Alacant*, 37), on tenim el cos del mot *provocar* 'vomitar', combinat amb el sentit i uns detalls de la forma de *remugar* —passant per **promogar*.

Perbocar en el sentit d'afegir ferro (a la rella etc.) (així mall., BDLC XIII, 118; BDC xi, 89; també em sembla alteració de *provocar/perv-*), alterat per la influència de *boca*, que en el sentit de 'morro' es pogué comparar amb la punta de la rella i amb la punta o tallant de certes armes; i s'hi ajuntaria la idea cavalleresca de desafiar el poder de tota altra arma, amb *provocar* pres per 'desafiar'; d'aquí el mall. *perhoc* 'ferro afegit a la rella' (BDLC XIII, 118); i, en general, 'afegit', i després 'miquel, fracàs', que alhora s'enllaça amb el sentit de 'provocació irritant'; i és també un afegitó o «torna» que li clavem a algú (notem que no existeix el *provoc* de *provocar* que atribueix *AlcM* sobre la fe d'una err. tip. *povoc ar*, en el passatge citat supra d'Eiximenis); en canvi sí que deu ser *perhoc*, en plural, la grafia *perbox* que cita *AlcM* d'un text de 1360 amb un sentit que sembla 'sobremànegues' (comparables amb els *perbocs* de les relles etc.), car no existeix el mot **perboix* que *AlcM* creu veure-hi.

Perhoc 'decepció, contratemps' n'és, doncs, postverbal: «Deixant les costes de Mallorca, trobam una mar tan avalotada --- que havíem d'arribar a les 6h30 a Barcelona, i hi som arribats a les nou: vaja quin *perhoc!*», BDLC VIII, 1; 'fracàs, desgràcia': «quin *per-*